

Taula rodona

PRESENTACIÓ

JOSÉ ENRIQUE GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona

Anem coneixent romanistes. El primer epígraf del text corresponent a la conferència del doctor Badia (*La meva descoberta de la romanística (1949-1950)*) retrata un jove professor universitari amb afany de saber. Un dels col·legues de més edat que esmenta, Pierre Gardette, va transmetre-li la idea, recurrent en la percepció de la romanística del nostre homenatjat, que «els romanistes constituïm una veritable família». Des de la mirada d'un dels components de la taula rodona, Ramon Cerdà Massó, de qui manllevo alguns fragments textuais procedents del seu petit excurs previ, en aquest «gran sentiment de família unida [...] hi predomina un fort component anecdòtic: el doctor Badia tenia aleshores uns trenta anys [...], aquella percepció seva sembla prou justificada, sense, però, que hagués de ser ni inherent ni exclusiva d'aquell col·lectiu [...]. Ara bé, l'important és que l'extraordinària inspiració que tot allò va generar en ell, ell mateix la va projectar al seu entorn més immediat, amb la qual cosa l'anècdota es va convertir, almenys aquí, en una sensació general [...] de la qual [Cerdà es declara] testimoni afortunat».

No menys afortunat em vaig sentir jo de percebre en el transcurs de la taula rodona aquest esperit de família, amb la presència a la sala del nostre *pater familias*, el doctor Badia, i de molts col·legues de diverses generacions que no dubto a considerar romanistes. Entre *els meus romanistes* —per dir-ho amb la formulació que Antoni M. Badia ha expressat més d'un cop com a possible títol del llibre biogràfic sobre els innumbrables romanistes que ha conegut al llarg d'una vida fecunda, i del qual ens ofereix un primer tast en aquest volum—, no hi podia faltar el doctor Joan Veny, ànima organitzadora de la jornada, far de llum que guià la meva descoberta de la dialectologia trenta anys enrere. També hi era present l'inoblidable professor de gramàtica històrica espanyola Ernesto Carratalá, que em transmeté a la Universitat de Barcelona l'encís per la diacronia durant el curs 1980-1981; el mateix en què m'ensenyava lingüística romànica Ramon Cerdà.

Trenta anys després, l'ocasió de moderar una taula rodona sobre la lingüística romànica al nou segle m'ha atorgat el privilegi d'escollir entre els meus romanistes, de comú acord amb el doctor Veny, els tres que m'havien d'acompanyar a taula, tres col·legues en la maduresa de les seves respectives carreres, dels quals intentaré traçar a continuació una brevíssima semblança científica i humana, tot seguint l'ordre cronològic de quan els vaig conèixer: Ramon Cerdà, Xavier Lamuela i Mercedes Brea.

Ramon Cerdà respon indubtablement a l'etiqueta de *romanista*, però els seus interessos i la seva dedicació desborden l'àmbit de la Romània i de la romanística. La seva condició de *tastaolletes*, com a ell mateix li agrada definir-se («tastaolletes, sí; però tastaolletes intel·lectual», sol precisar), l'ha portat a indagar en el món de la lingüística, de la filologia i de la ciència en general: manuals i diccionaris de lingüística, traduccions d'obres de relleu, entre nombroses publicacions de molt diversa índole. Amb una altra llicència col·loquial, m'atreviré a dir que ha tocat totes les tecles. El seu perfil de romanista es dibuixava ja en un modèlic estudi escrit amb poc més de trenta anys: «Observaciones sobre el artículo románico», penyora del XIV Congreso Internacional di Linguistica e Filologia Romanza (Nàpols, 1974) que em va fer a mans en aquell curs de lingüística romànica de 1980-1981.

Amb Xavier Lamuela vaig compartir un viatge —per a mi, iniciàtic— al meu primer congrés internacional de lingüística i filologia romàniques, el setembre de 1983, a Ais de Provença. Les seves contribucions a la codificació de llengües romàniques com l'occità o el friülà constitueixen un referent de primer rang dins la romanística actual. Darrerament ha publicat gramàtiques de llengües d'immigració, com el romanès o el berber, a manera d'eina de treball amb la població de nousvinguts a Catalunya. Lamuela és un poliglòt envejable, dels millors coneixedors de la Romània tota, així com un dels analistes més fins de la lingüística actual.

Del següent CILFR, el divuitè (Trier, 1986), procedeix una altra penyora romànica: la que em va obsequiar, en forma de separata, Mercedes Brea: «La utilidad de los textos románicos plurilingües en la enseñanza de la lingüística románica»; amb una *pregunta-dedicatòria* que transcriu: «¿Crees que, realmente, pueden tener utilidad?». Més de vint anys després, li responc públicament que sí, i afegiré que la considero un cas, avui dia raríssim, de *romanista integral*. Consagrada durant dècades a la docència i a la investigació de la lingüística i de la filologia romàniques, és un dels bastions de la romanística al *Finisterre* romànic occidental. De sempre li ha preocupat la *utilitat* de la nostra disciplina. En aquesta línia, no és estrany que la part final del seu text abordi el nou vessant didàctic de la lingüística romànica, lligat a la intercomprensió entre parlants de diferents llengües, a l'aprenentatge simultani de llengües diverses, entre les quals les romàniques tenen, ara com ara, un paper clau dins del marc multicultural i multilingüe de la Unió Europea.

Sobre la posició actual de la lingüística romànica, i a propòsit de les consideracions del doctor Badia al voltant de la fi d'una generació (1), la pèrdua (o quasi) d'una exclusivitat en lingüística (2) i la confrontació entre la filologia romànica i les filologies particulars (3), Ramon Cerdà conclou lúcidament que la nostra disciplina «[n]o ha desaparegut ni desapareix. S'ha transformat, es transforma i co-existeix.»

És més, els estudis de romanística —i ara reproduïxo les paraules finals de Xavier Lamuela— «satisfan de manera privilegiada l'afany de qui encara té la dèria de saber». Transcorreguda la primera dècada del segle XXI, va creixent una nova fornada de romanistes, delerosos de saber, que hauran de prendre el relleu de la lingüística romànica en els temps a venir. Dos noms en concret se'm fan ara avinents: 1) Xosé Afonso Álvarez Pérez, participant el 2008 a l'escola d'estiu de Procida per a joves romanistes (*vid.* la nota 73 del text de Mercedes Brea) i codirector, ensems amb Carmen Alen Garabato i la mateixa Mercedes Brea, del llibre col·lectiu *Quelle linguistique romane au XXI siècle?* (2010, París, L'Harmattan); i 2) Nikola Vuletić, amfitrió a la Universitat de Zadar (Croàcia) d'un *Colloque International sur l'Étymologie et la Géolinguistique Romanes* que ha d'aplegar a les costes de Dalmàcia una selecta representació de romanistes a l'entorn del lèxic de la mar el novembre de 2011. Tots dos investigadors voregen ara la trentena, justament l'edat del doctor Badia en la seva *descoberta de la romanística*.